

ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.091.3.011.3-051-025.13:377

МОДЕЛЬ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯTHE PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL TRAINING MODEL OF THE
PROFESSIONAL EDUCATION TRAINING TEACHER

Н.М. Титова

Актуальність теми дослідження. Ведуться постійні пошуки оптимальних педагогічних умов, що на практиці забезпечать ефективне функціонування системи психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання, які спричинені змінами на рівні парадигми педагогічної освіти та концептуальних положень у сфері інженерно-педагогічної освіти, спектру спеціалізацій (профілів) спеціальності 015 “Професійна освіта (за спеціалізаціями)”, термінології у галузі тощо.

Постановка проблеми. Впровадження інформаційних та інноваційних педагогічних технологій, які спрямовані на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, за рахунок її диверсифікації, транспарентності та уніфікації сприятимуть покращенню освітніх послуг закладів вищої освіти і як результат – економічний ефект, який полягатиме у накопиченні та розвитку інтелектуального капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психолого-педагогічною основою нашого дослідження є роботи А. Авершина, В. Андрущенко, С. Батишева, І. Бендери, Н. Брюханової, Н. Дем’яненко, Н. Ничкало, О. Коваленко, В. Ледньова, В. Сидоренка, О. Щербак, а також законодавчі та нормативно-правові документи.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є

Urgency of the research. The search for optimal pedagogical conditions, which in practice will ensure the effective functioning of the psychological and pedagogical training system of the professional education teacher training, which are caused by changes at the level of the teacher education paradigm and conceptual provisions in the field of engineering and pedagogical education, In the spectrum of specializations (profiles) of specialty 015 “Professional Education (by specialties)”, terminology in the industry and others, is constantly maintained.

Target setting. The introduction of information and innovative educational technologies, which are aimed at improving the quality of training future specialists, due to its diversification, transparency and unification, will contribute to the improvement of educational services of higher educational institutions and, as a result, the economic effect, which will consist in the accumulation and development of intellectual capital.

Actual scientific researches and issues analysis. The psychological and pedagogical basis of our research is the work of such scientists: A. Aviershyn, V. Andrushchenko, S. Batyshev, I. Bendersa, N. Briukhanova, N. Demianenko, N. Nychkalo, O. Kovalenko, V. Liednov, V. Sydorenko, O. Shcherbak, as well as legislative and regulatory documents.

The research objective. The purpose of our research is a scientific

науковий аналіз концептуальних положень інженерно-педагогічної освіти та обґрунтування моделі психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. Модель психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання містить такі блоки: цільовий, концептуальний, змістовий, процесуальний і результативний. Центральною ланкою моделі психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання є взаємодія студента і викладача на засадах транспарентності, партисипатії та колаборації. Запропонована технологізація психолого-педагогічної підготовки педагога професійного навчання у закладах вищої освіти сприятиме постійному її оновленню і вдосконаленню з метою підвищення якості професійної освіти. Сучасні інформаційні технології навчання проєктують роль педагога професійного навчання у якості тьютора, фасилітатора, коуча, наставника, модератора, вихователя, майстра тощо.

Висновки. Якість психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання – це інтеграційний стержень, основа і принцип системи професійної освіти; один з індикаторів високої якості життя, інструмент соціальної і культурно-духовної злагоди і відповідності різноманітним потребам особистості, держави, суспільства. Не претендуючи на абсолютну істину і залишаючи поле для дискусії вважаємо представлену модель психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання нового покоління уніфікованою для спеціальності 015 “Професійна освіта” за різними спеціалізаціями у закладах вищої освіти.

analysis of the conceptual provisions of engineering and pedagogical education. And the rationale for the psychological and pedagogical training model of the professional education training teacher.

The statement of basic materials. The psychological and pedagogical training model of the professional education training teacher consists of such blocks as target, conceptual, informative, procedural and efficient. The central element of the psychological and pedagogical training model of the professional education training teacher is the interaction of the student and teacher based on transparency, participatibility and collaboration. The proposed technologization of the psychological and pedagogical training of the professional education training teacher in institutions of higher education will contribute to its constant updating and improvement in order to improve the quality of vocational education. Modern information technologies of training project the role of the professional education training teacher as a tutor, facilitator, coach, mentor, moderator, educator, master, etc.

Conclusions. The quality of the psychological and pedagogical training of the professional education training teacher is an integration core, the basis and principle of the professional education system; one of the indicators of high quality of life, a tool of social and cultural-spiritual harmony and compliance with the diverse needs of the individual, the state, and society. Without claiming to absolute truth and leaving the field for discussion, we consider the presented psychological and pedagogical training model of the professional education training teacher of new generation is unified for the specialty 015 “Professional education” for different specializations in institutions of higher education.

Ключові слова: педагог професійного навчання, психолого-педагогічна підготовка, професійна освіта і навчальня, модель психолого-педагогічної підготовки.

Keywords: the professional education training teacher, the psychological and pedagogical training, professional education, the psychological and pedagogical training model.

Актуальність теми даного дослідження. Проблематика психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання на всіх етапах розвитку інженерно-педагогічної освіти і донині залишається досить актуальною. Адже ведуться постійні пошуки оптимальних педагогічних умов, що на практиці забезпечать ефективне функціонування системи психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання [1, 3], які спричинені змінами на рівні парадигми педагогічної освіти [4] та концептуальних положень у сфері інженерно-педагогічної освіти [5,6], спектру спеціалізацій (профілів) спеціальності 015 “Професійна освіта (за спеціалізаціями)” [7,8], термінології у галузі [2] тощо. Суттєві зміни, що стосуються професійної освіти, передбачено такими процесами, як “перехід до нової особистісно орієнтованої освітньої парадигми, в центрі якої перебуває людина – майбутній фахівець, яка не просто засвоює певну сукупність знань, а пізнає істину. При цьому суб'єкти навчально-виховного процесу – педагог і студенти/учні – мають бути рівноправними. Особливістю навчально-виховного процесу у професійній школі є те, що його мета - підготовка конкурентоспроможного професійно мобільного фахівця, який відповідає жорстким вимогам ринку праці. Отже, рівень професійної компетенції спеціаліста повинен оптимально співвідноситись як з інтересами особистості, так і з кадровим попитом промисловості” [6, с.12-13].

Постановка проблеми. Процес формування змісту психолого-педагогічної підготовки педагога професійного навчання здійснюється відповідно до оновлення державних стандартів професійної освіти на засадах компетентнісного підходу та згідно з міжнародним Проектом Європейської Комісії “Гармонізація освітніх структур в Європі” (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). Згідно Концепції “Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки” одним із шляхів розв’язання проблем у сфері інженерно-педагогічної освіти вважається створення системи забезпечення якості професійно-технічної освіти [5]. Впровадження інформаційних та інноваційних педагогічних технологій в освітній процес спрямовано на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Диверсифікація та транспарентність психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання сприятимуть покращенню освітніх послуг у сфері

професійної освіти і як результат – очікуваний економічний ефект, який полягатиме у накопиченні та розвитку інтелектуального капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Психолого-педагогічною основою нашого дослідження є роботи А. Авершина, В. Андрущенка, С. Батишева, І. Бендери, Н. Брюханової, Н. Дем'яненко, Н. Ничкало, О. Коваленко, В. Ледньова, В. Сидоренка, О. Щербак. А також такі законодавчі та нормативно-правові документи : Закон України “Про освіту” (2017 р.), Закон України “Про вищу освіту” (2014 р.), Концепція “Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки”, проект “Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010-2020 р.)”, Постанови Кабінету Міністрів України – “Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” (2015 р.), “Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 - 2021 роки” (2012 р.), “Стратегія сталого розвитку “Україна -2020” (2015 р.) та інші.

Дослідження професійної підготовки інженерів-педагогів окремих спеціалізацій (профілів) представили у докторських дисертаційних роботах такі вчені, як І. Бендера (фахівців з механізації сільського господарства); І. Каньковський (інженерів-педагогів автотранспортного профілю); М. Михнюк та А. Литвин (фахівців будівельного профілю); Р. Гуревич (фахівців електро- та радіотехнічного профілів); Р. Горбатюк (фахівців комп'ютерного профілю); Л. Тархан (фахівців швейного профілю); В. Мозговий (фахівців аграрного профілю); О. Марковська (фахівців машинобудівельного профілю) та інші.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є науковий аналіз концептуальних положень інженерно-педагогічної освіти та обґрунтування моделі психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. Згідно досліджень Н. Дем'яненко розрізняють такі парадигмальні напрямки розвитку освіти – академічний, професійно орієнтований, професійно-технологічний і гуманітарний, що відрізняються метою, змістом, провідними орієнтирами, теоретичними поглядами на особистість в освітньому просторі [4, с.256-257]. Відповідно на сучасному етапі розвитку освіти провідною є гуманітарна педагогічна парадигма, яка визначає роль викладача як організатора освітнього процесу. “У коло його завдань входить створення умов для актуалізації в іншого суб'єкта учіння інтелектуальних, комунікативних, регуляторно-поведінкових ресурсів і в цілому особистісного потенціалу у справі оволодіння професією” [4, с. 263].

При науковому обґрунтуванні системи психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання ми спиралися на основні принципи навчання, до яких належить науковість змісту, особистісно-орієнтований підхід, індивідуалізація та диференціація, системний підхід, практична спрямованість навчання, принцип неперервного вдосконалення змісту. Розроблена нами *модель психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання (рис.1)* має такі блоки: цільовий, концептуальний, змістовий, процесуальний і результативний, які між собою пов'язані внутрішніми і зовнішніми зв'язками.

Центральною ланкою моделі психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання є взаємодія студентів і викладача на засадах партисипатії, транспарентності та колаборації, шляхом впровадження диверсифікаційного підходу в освітній процес.

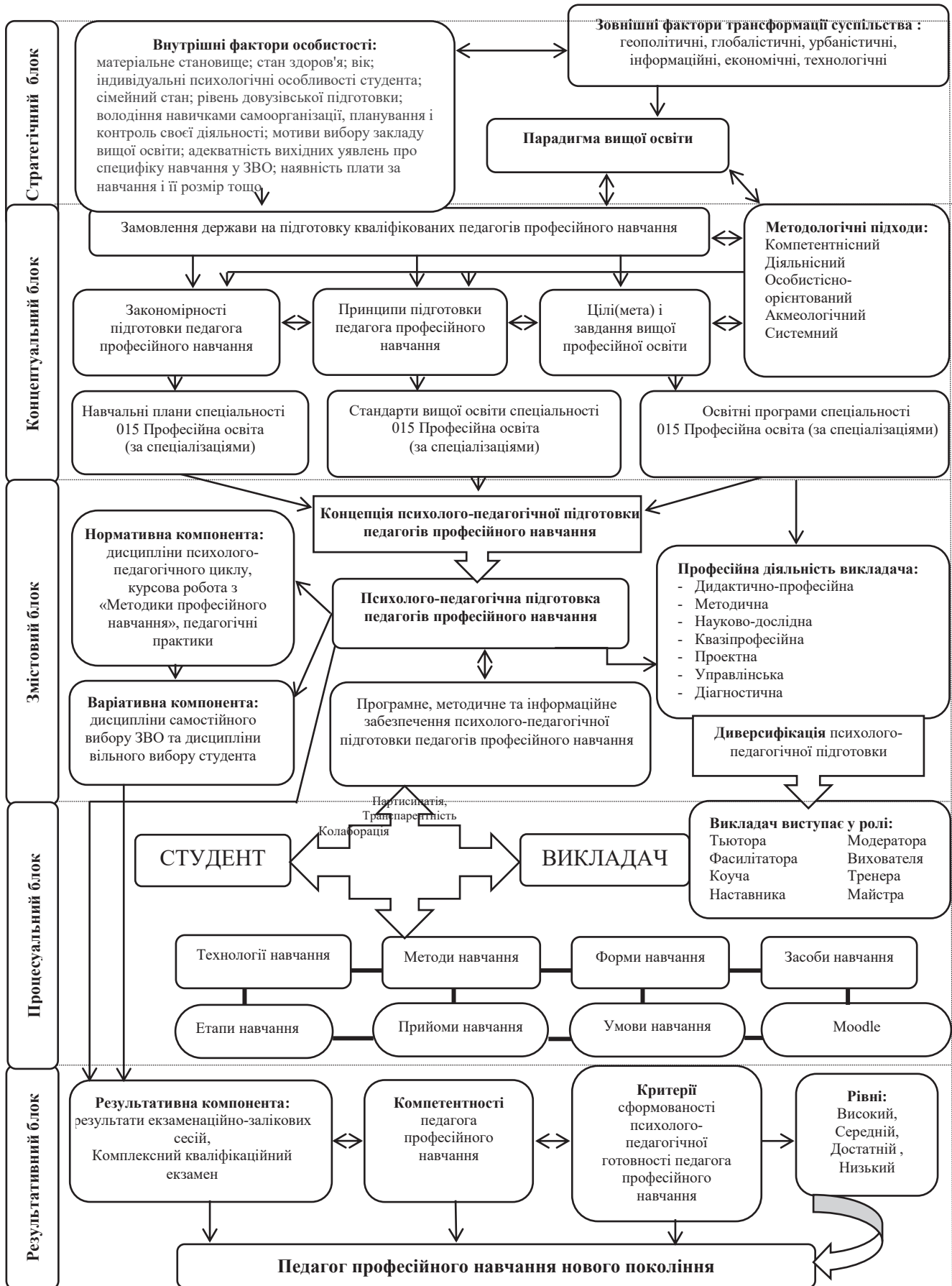

Рис 1. Модель психолого-педагогічної підготовки педагога професійного навчання

Транспарентність як інформаційний процес є сукупністю відносин, що виникають навколо доступу, передачі та поширення інформації, отож стосовно психолого-педагогічної підготовки педагога професійного навчання вважаємо транспарентність однією з важливих умов забезпечення якості професійної освіти. Саме завдяки розширенню інформаційного простору й засобів комунікації в освітньому середовищі виникає необхідність моніторингу якості освіти з подальшою диверсифікацією підготовки майбутніх фахівців. Особливо гостро це стосується підготовки педагогів професійного навчання, а саме психолого-педагогічної її складової.

Партисипатія у психолого-педагогічній підготовці педагога професійного навчання є важливою дефініцією організації навчального процесу у сучасних закладах вищої освіти. Партисипатія декларується нами як процес суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем і студентом, що сприяє спільному прийняттю і виконанню рішень, надання можливості кожному студенту бути задіяним на всіх етапах психолого-педагогічної підготовки; відкритого діалогу між суб'єктами освітнього процесу, заснований на паритетних засадах; пошуку згоди, досягнення консенсусу; активної позиції учасників освітнього процесу; опори на вищі мотиви студентів – прагнення до визнання, самовираження, самоактуалізації і т. д.

Партисипатія між викладачем і студентами – це процес взаємозбагачення, адже на боці викладача – знання, досвід, володіння прийомами організації спільної діяльності і обов'язок налагодити зв'язок; а на боці студентів – творчий пошук, прагнення до навчання, великий запас сил і, головне, неперевантажене стереотипами мислення, незапорошеність поглядів.

Колаборація у психолого-педагогічній підготовці педагога професійного навчання це технологія навчання, яка побудована на тісній співпраці, спільній роботі студентів або тісній взаємодії між студентами і викладачем з метою отримання знання через активну спільну діяльність, спрямовану на пошук інформації, виконання поставлених перед ними завдань тощо. Засіб реалізації колаборації у психолого-педагогічній підготовці педагога професійного навчання передбачає досягнення консенсусу, який, на противагу змагальності, реалізується на підставі кооперації членів сформованої групи.

Ефективність зазначених елементів моделі психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання визначається такими психологічними механізмами, як: групова ідентифікація, групова підтримка, посилення інтелектуальної активності і когнітивний дисонанс, зміна звичного соціального статусу і внутрішньої позиції навчаються в

умовах складної групової динаміки.

Диверсифікація психолого-педагогічної підготовки педагога професійного навчання у закладах вищої освіти сприятиме постійному її оновленню і вдосконаленню з метою підвищення якості професійної освіти. Сучасні інформаційні технології навчання проєктують роль педагога професійного навчання у якості тьютора, фасилітатора, коуча, наставника, модератора, вихователя, майстра тощо. Саме психолого-педагогічна підготовка педагога професійного навчання, що передбачає формування здатності майбутнього фахівця до засвоєння і оволодіння педагогічними інноваціями, буде вирішальним у майбутніх процесах модернізації системи професійно-технічної (професійної) освіти, а отже і у оновленні змісту освіти, впровадженні сучасних форм і методів навчання тощо.

Висновки. Якість психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання – це інтеграційний стержень, основа і принцип системи професійної освіти; один з індикаторів високої якості життя, інструмент соціальної і культурно-духовної злагоди і відповідності різноманітним потребам особистості, держави, суспільства. Не претендуючи на абсолютну істину і залишаючи поле для дискусій вважаємо представлену модель психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання нового покоління уніфікованою для спеціальності 015 Професійна освіта за різними спеціалізаціями у закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Авершин, АО., 2011. 'Становлення психолого-педагогічної компетентності студентів інженерно-педагогічного вищого навчального закладу', *Збірник наукових праць. Педагогічні науки, Випуск 57*, Херсон: Видавництво ХДУ, С. 220-223.
2. Бендера, ІМ., 2009. 'Інженерно-педагогічна освіта – термінологічний аспект', *Проблеми інженерно-педагогічної освіти : збірник наукових праць, Українська інженерно-педагогічна академія, Випуск 24-25, X.*, С. 70–77.
3. Брюханов, НО., 2006. 'Аналіз розвитку психолого-педагогічної складової підготовки інженерно-педагогічних кадрів', *Проблеми інженерно-педагогічної освіти : збірник наукових праць, Українська інженерно-педагогічна академія, Випуск 13, X.*, С. 36–47.
4. 'Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки', 2011. Доступно : <<http://osvita.ua/legislation/proftech/8836>> [Дата звернення 11 Вересня 2018].
5. Дем'яненко, НМ., 2006. 'Педагогічна парадигма вищої школи України: генеза й еволюція', *Філософія освіти, №2 (4)*, С.256-265.
6. Курлянд, ЗН., 2012. 'Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник', К. : Знання, 390 с.

7. 'Наказ МОН України №705 від 16.07.2010 «Про затвердження Переліку профілів підготовки кадрів у вищих навчальних закладах за напрямом (спеціальністю) «Професійна освіта (за профілем)»', 2010. *Офіційний вісник України* от 20.08.2010, № 61, стаття 2149, код акта 52365/2010, С. 112.
8. 'Наказ МОН України № 292 від 21.03.2016 «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення», 2016. *Офіційний вісник України* від 10.05.2016, № 34, стаття 1348, код акта 81715/2016, С. 126.

References

1. Avyershyn, AO., 2011. 'Stanovlennya psykholoho-pedahohichnoyi kompetentnosti studentiv inzhenerno-pedahohichnoho vyshchoho navchal'noho zakladu (Formation of psychological and pedagogical competence of students of engineering and pedagogical institution of higher education)', *Zbirnyk naukovykh prats'. Pedahohichni nauky, Vypusk 57*, Kherson: Vydavnytstvo KHDU, S. 220-223.
2. Bendera, IM., 2009. 'Inzhenerno-pedahohichna osvita – terminolohichnyy aspekt (Engineering-pedagogical education – terminological aspect)', *Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity : zbirnyk naukovykh prats', Ukrayins'ka inzhenerno-pedahohichna akademiya, Vypusk 24-25*, KH., S. 70–77.
3. Bryukhanov, NO., 2006. 'Analiz rozvytku psykholoho-pedahohichnoyi skladovoyi pidhotovky inzhenerno-pedahohichnykh kadriv (Analysis of the development of the psycho-pedagogical component of the training of engineering and pedagogical personnel)', *Problemy inzhenerno-pedahohichnoyi osvity : zbirnyk naukovykh prats', Ukrayins'ka inzhenerno-pedahohichna akademiya, Vypusk 13*, KH., S. 36–47.
4. 'Kontseptsiya Derzhavnoyi tsil'ovoyi prohramy rozvytku profesiyno-tekhnichnoyi osvity na 2011-2015 roky (The concept of the stage target program for the development of vocational education 2011-2015)', 2011. Dostupno: <<http://osvita.ua/legislation/proftech/8836>> [Data zvernennya 11 Veresnya 2018].
5. Dem'yanenko, NM., 2006. 'Pedahohichna paradyhma vyshchoyi shkoly Ukrayiny: heneza y evolyutsiya (Pedagogical paradigm of higher education in Ukraine: genesis and evolution)', *Filosofiya osvity, №2 (4)*, S.256-265.
6. Kurlyand, ZN., 2012. 'Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity : navchal'nyy posibnyk (The theory and methods of professional education: a manual)', K. : *Znannya*, 390 s.
7. 'Nakaz MON Ukrayiny №705 vid 16.07.2010 «Pro zatverdzhennya Pereliku profiliv pidhotovky kadriv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh za napryamom (spetsial'nisty) «Profesiyna osvita (za profilem)» (Order of the Ministry of education and science of Ukraine No. 705 dated 16.07.2010 “On approval of the list of personnel training profiles in higher educational institutions in the field (professional) “Professional education (by profile)””, 2010. *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny* ot 20.08.2010, № 61, statyya 2149, kod akta 52365/2010, S. 112.
8. 'Nakaz MON Ukrayiny № 292 vid 21.03.2016 «Pro zatverdzhennya Pereliku spetsializatsiy pidhotovky zdobuvachiv vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 015 «Profesiyna osvita (za spetsializatsiyamy)», za yakymy zdiysnyuyet'sya formuvannya ta rozmishchennya derzhavnoho zamovlennya» (Order of the Ministry of education and science of Ukraine No. 292 of March 21, 2016' on approval of the list of specializations for the preparation of higher education

intenders in the specialty 015 'Professional education (in specializations)', under which the State order is formed and placed)', 2016. *Ofitsynnyy visnyk Ukrayiny vid 10.05.2016, № 34, statyya 1348, kod akta 81715/2016, S. 126.*

УДК 378.018.43-021.464:004

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
В ІНФОРМАЦІЙНО-НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ
ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ**

*ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF THE
EXTRACURRICULAR INDEPENDENT STUDENTS' WORK IN THE
INFORMATION AND TEACHING ENVIRONMENT OF THE HIGHER
PEDAGOGICAL EDUCATION INSTITUTION*

С.М. Яшанов, М.С. Яшанов

Актуальність дослідження.

Глобальна інформатизація суспільства та формування нового інформаційного середовища об'єктивно передбачають масштабне і якісне оновлення системи освіти. Якість сучасної освіти – головний сенс її модернізації, суть якого полягає в досягненні прогнозованих освітніх результатів, досягненні освітніх потреб особистості, що відповідають запитам суспільства.

Постановка проблеми.

Можливості сучасних інформаційно-комунікаційних технологій обумовлюють необхідність комплексного психолого-педагогічного обґрунтування та проектування складових методичної побудови організації самостійної роботи в інформаційно-навчальному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На теоретичному рівні проблему позааудиторної самостійної роботи студентів у традиційному навчанні різнобічно висвітлюються у працях А. Алексюка, В. Бондаря, В. Козакова, О. Мороза, Л. Спіріна, Л. Суценко, М. Шкіля, О. Ярошенко та інших.

Окремі аспекти, пов'язані з

Urgency of the research.

The global informatization of society and a new information environment formation objectively provide for a large-scale and qualitative renewal of the education system. The quality of modern education is the main purpose of its modernization, the essence of which is to achieve predictable educational results, educational needs of the individual, which meet the needs of society.

Target setting. The possibilities of modern information and communication technologies necessitate a comprehensive psychological and pedagogical justification and designing components of methodical construction of the organization of independent work in the information-learning environment.

Actual scientific researches and issues analysis. Theoretically, the problem of the extracurricular independent students' work in traditional teaching is variously covered in the works of such scientists as A. Aleksyuk, V. Bondar, V. Kozakov, O. Moroz, L. Spirin, L. Sushchenko, M. Shkil, O. Yaroshenko and others.

Some aspects related to the